

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU <i>Avocat. Fost Magistrat Prodecanul Baroului de Ilfov</i>	ALEX. CERBAN <i>Profesor la Facultatea de Drept, București</i>	IOSEF G. COHEN <i>Avocat</i>	GR. CONDURATU <i>Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat</i>	N. JAC CONSTANTINESCU <i>Președinte la Curtea de Apel din București</i>
RÉNÉ DEMOGUE <i>Profesor la Facultatea de Drept din Paris</i>	V. DONGOROZ <i>Confer. la Facult. de Drept din Buc. Avocat</i>	CONSTANT IONESCU <i>Avocat, al Statului. Doctor și Laurent în Drept Paris</i>	ALFRED JUVARA <i>Profesor Universitar Avocat</i>	Dr. ȘT. LADY <i>Membreu în Consiliul Legislativ</i>
C. SIPSOM <i>Profesor la Facultatea de Drept, București</i>	C. STOEANOVICI <i>Dr. în Drept din Paris Avocat</i>	GR. TRANCU-IAȘI <i>Fost Ministru al Muncii Avocat</i>	P. VASILESCU <i>Profesor Universitar Avocat</i>	AL. VELESCU <i>Dr. în drept din Buc Avocat</i>
				ALBERT WAHL <i>Profesor la Facultatea de Drept din Paris</i>

Secretar de redacție: E. C. DECUSARĂ, Dr. în Drept din Paris. Directorul Statisticii Judiciare.

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LEVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

Membreu corespondent pentru Polonia: EMIL ST. RAPPAPORT, Președinte la Curtea de Casație din Varșovia.

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case com., Autorit.	1400 lei
" Avocați	1000 "
" Magistrați	800 "
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

In lunile Iulie și August

Apare odată la două săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București Strada Artei No. 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

S U M A R

— *Legea Creditului Funciar Rural și Creditul Agricol*, Comentariu, de avocatul Hugo Friedmann.

— *Quatre Conferences sur la Roumanie, avec une preface*, de N. Titulescu, *Recenzie* de E. C. Decusară.

— *Dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor în legislația comparată*, de N. G. Vrăbiescu, *Recenzie* de avocatul Constant Ionescu.

JURISPRUDENȚE:

— Curtea de Casație s. I: *M. Grizman cu Iancu Pasculescu*, (Vânzări imobiliare. Acțiune cu privire la imobil intentată anterior vânzării. Dreptul cumpărătorului de a interveni în instanță. Când și în ce condițiuni hotărârea dată față de vânzător este opozabilă cumpărătorului? Prescripție achizitivă. Just titlu și bună credință. Când are loc?), cu o *Notă* de Prof. Al. Cerban.

— Curtea de apel Constanța: *Ministerul Instrucțiunii cu Paul Iacobini* (Apel. Depunerea lui la Tribunal sau la Curtea de apel. Trebuie adresat numai la Curtea de apel respectivă. Art. 34 l. acc. judecăților).

— Trib. Trei Scaune: *Primăria Sf. Gheorghe cu T. C.* (Incheerți premergătoare. Dacă art. 181 pr. civ. ungară a fost abrogat prin art. 74 din legea accelerării jud. din 1929? Art. 181 pr. civ. ungară. Art. 20 legea accel. jud. din 1929), cu o *Notă* de Alex. Ștefănescu.

— *Informațiuni.*

La 15 Mai a. c. va apare în Editura *Curierului Judiciar*: DREPT COMERCIAL COMPARAT. vol. I, de M. HACMAN, Profesor de Drept comercial la Universitatea din Cernăuți.

Acest volum, format mare, având 800 pagini cuprinde: *Partea Generală*. — *Dreptul comerciantului fizic*. — *Dreptul obligațiunilor comerciale*.

PREȚUL 500 LEI.

LEGEA CREDITULUI FUNCICIAR RURAL ȘI CREDITULUI AGRICOL

(*Monitorul Oficial No. 183 din 20 August 1929* *).

În legătură strânsă cu legea circulației bunurilor rurale dobândite prin împrumut, s'a alcătuit această lege pentru reorganizarea creditului funciar rural și pentru înființarea din nou a societăților de credit agricol.

Concepția care a prezidat la alcătuirea acestei legi a fost aceea de a mobiliza creditul funciar.

În adevăr, ipoteca, în regimul dreptului comun, este un instrument de credit greoi.

Creditorul și debitorul sunt legați printr'un contract cu termen adesea ori îndepărtat și întotdeauna fix, ceea ce face ca creditorul să nu poată să realizeze oricând suma pe care a dat-o. De aceea în multe țări s'a căutat să se mobilizeze creanța ipotecară prin emiterea de titluri negociabile, circulând ca efectele de comerț, sau ca valorile de bursă.

Sub această formă se speră că asupra ipotecilor se vor face tranzacțiuni numeroase având suplețea tranzacțiunilor imobiliare. (Planiol, vol. II, ed. 1923, No. 2670).

În Franța chestiunea e în mare parte rezolvată, deoarece legiuitorul permite ca în actele constitutive de ipotecă, să nu se indice numele creditorului. Astfel în practică se întâlnesc uneori acte, în care acest nume nu figurează.

Ipoteca se consideră atunci constituită în favoarea

*) Publicată în broșură în ed. *Curierul Judiciar*.

rea purtătorului originalului, care o poate transmite prin simpla remitere a titlului, fără să fie necesar ca transmisiunea să fie notificată debitorului.

Alte acte de potecă cuprind numele creditorului, însă conțin clauza la ordin, ceea ce permite ca ele să fie transmise prin gir.

Aceasta face ca, în conformitate cu sistemul consacrat de jurisprudență, purtătorului să nu i se poată opune de către debitor alte excepțiuni, de cât acelea care-i sunt personale, sau care rezultă din forma actului, întocmai ca în dreptul cambiar român. (Colin et Capitant, vol. II, ed. 1924, pag. 994).

Să vedem acum modul cum a rezolvat legiuitorul român din 1929 problema mobilizării creditului imobiliar.

Această lege permite constituirea a două categorii de instituțiuni:

a) *Societăți civile de credit funciar rural;*

b) *Societăți de credit agricol.*

Societățile civile de credit funciar rural se vor constitui numai din proprietari rurali, înțelegându-se prin aceasta și proprietarii de orice terenuri agricole situate în raza orașului. Ele vor trebui să îndeplinească condițiunile cerute de codul comercial pentru societățile anonime, mai puțin avizul camerei de comerț, și vor avea un caracter civil, iar răspunderea acționarilor pentru datoriile societății este mărginită la partea lor de capital.

Actualele societăți de credit funciar rural, sunt obligate ca în termen de 6 luni dela promulgarea legii de față, să-și modifice statutele în conformitate cu această lege.

În caz contrar vor pierde toate beneficiile și privilegiile legii din 1923.

Din motive, care ies din cadrul acestui studiu, se știe că această dispoziție a legiuitorului a rămas literă moartă, ea întâmpinând rezistența actualii societăți de credit funciar rural.

În cazul când se va opera această transformare, actualii acționari (proprietari împrumutați) vor avea dreptul să se retragă din societate, rămânând simplii debitori.

Aceste societăți de credit funciar rural, vor putea face următoarele feluri de operațiuni:

1. Să acorde împrumuturi ipotecare asupra terenurilor rurale, în numerar sau prin emisiune de scrisuri funciare, fie pe termen scurt, fie pe termen lung plătibile în anuități, cu sau fără amortizări;

2. Să acorde agricultorilor (proprietari sau arendași) împrumuturi pe gaj asupra produselor de orice natură a solului și derivatelor lor, asupra vitelor, și asupra întregului material al exploatațiunii agricole, chiar dacă vitele, instrumentele și mașinile, cari servesc pentru exploatarea fondului, ar fi considerate ca imobile prin destinațiune;

3. Să acorde împrumuturi cooperativelor și să le finanțeze;

4. Să facă orice operațiuni de bancă cu membrii societății;

5. Să emită obligațiuni, fie pe baza împrumuturilor ipotecare, fie pe baza imobilelor aparținând societății.

* * *

În ce privește împrumuturile ipotecare ce societățile de credit funciar rural ar voi să acorde, legiuitorul edictează o serie de măsuri datorite a proteja creditul, față cu nesiguranța regimului proprietății imobiliare mai ales în vechiul regat.

În adevăr, societatea va avea dreptul să publice, dacă ar voi, prospectul de împrumut ipotecar în Monitorul Oficial și să-l afișeze timp de 30 zile la primăria comunei respective.

Dacă în timp de 60 zile dela expirarea termenului de afișare nu s'a făcut nici un fel de întâmpinare scrisă, care trebuie însă să fie bazată pe o acțiune intentată în justiție, și dacă posesiunea de fapt, precum și rolurile de impunere, indică pe viitorul împrumutat ca proprietar, atunci contractul de împrumut, ce se va încheia, va fi opozabil *erga omnes*, deci și adevăratului proprietar.

Această consolidare a creditului de proprietate imobiliară rurală aduce aminte de sistemul de consolidare, de altfel mult mai complicat, al concesiunilor petrolifere.

În caz de urmărire și vânzare a imobilului ipotecat, dacă societatea a recurs la sistemul de publicitate de mai sus, adevăratul proprietar va avea dreptul numai la prisosul din prețul vânzării, după achitarea creanței societății, fără a se putea opune la urmărire sau a cere suspendarea.

O altă înlesnire acordată ipotecilor luate în favoarea societăților de credit funciar rural, este că ele sunt dispensate de reînnoire, la expirarea termenului de 15 ani, precum și de luarea unei noi inscripții pentru dobânzi.

În sfârșit pentru executarea acestor acte de ipotecă și pentru urmărirea imobilelor ipotecate, legea organizează o procedură cu totul sumară și foarte rapidă.

Actele de gaj constituite în favoarea societăților de credit funciar rural, se vor putea face sub semnătură privată în cazul când părțile știu carte, iar pentru cazul când partea nu știe carte, se vor autentifica de către primari în comunele rurale iar în comunele urbane, de autoritatea polițienească respectivă.

Aceste acte de gaj vor fi valabile dela transcrierea lor în registrul special ținut în comuna respectivă, fără a se lua amanetul din posesiunea constituentului.

Principala inovațiune a legii este că aceste contracte de gaj pot circula prin gir, și în al doilea rând, că societățile funciare creditoare, au drept de suită, putând sechestra obiectele gajate, în caz de înstrăinare, ori unde s'ar afla ele.

Privilegiul societăților funciare rurale asupra prețului rezultat din vânzarea obiectelor gajate, va avea rang după impozitele cuvenite fiscoi numai pentru impozitele funciare elementare pe cel mult 3 ani, iar în cazul când gajul a fost constituit de arendaș, și după privilegiul cuvenit proprietarului pentru arenda anului în curs.

Societățile de credit funciar rural vor emite acțiuni, care vor fi nominative și de o valoare egală, fără să poată fi mai mici de 500 lei.

Aceste acțiuni nu pot fi transmise decât numai cu aprobarea consiliului de administrație și numai persoanelor arătate la art. 6 alin. a din lege.

În schimb, scrisurile funciare și obligațiunile emise de aceste societăți vor fi la purtător, vor purta dobânzi fixe și vor avea cupoane.

Ele se vor transmite prin simpla tradiție.

Se nă ocupăm acum de societățile de credit agricol.

Aceste societăți se vor putea constitui între Stat (Ministerul Agriculturii și cel de Finanțe) și între așezămintele publice sau de utilitate publică, bănci, sau simpli particulari, prin acte autentice sau sub semnătură privată.

Ele vor fi societăți comerciale anonime pe acțiuni, supuse tuturor dispozițiilor codului de comerț, prin urmare și falimentului.

Acțiunile, reprezentând aportul statului, vor fi nominative și inalienabile, iar acelea reprezentând aportul particularilor vor putea fi nominative, sau la purtător.

Aceste societăți vor putea să facă aceleași operațiuni ca și societățile de credit funciar rural, mai puțin operațiunile de bancă.

În plus, potrivit art. 39 din această lege și potrivit dispozițiilor circulației bunurilor rurale de împrumut, ele singure în toată țara, vor putea acorda împrumuturi ipotecare asupra terenurilor rurale, cu sau fără clădiri, dobândite pe baza diferitelor legi de împrumut.

Cum până în prezent societățile de credit agricol nu s'au putut înființa, rezultă că azi terenurile din această categorie nu se pot deocamdată hipoteca nicăeri.

Deasemenea aceste societăți de credit agricol vor putea acorda împrumuturi ipotecare după dreptul comun, asupra terenurilor rurale aparținând incapabililor și femeilor dotate.

Art. 23 și 41 din lege arată că scrisurile funciare și obligațiunile emise de societățile funciare rurale

și acelea emise de societățile de credit agricol vor fi primite la toate casele statului, drept garanție, în aceleași condițiuni în care sunt primite efectele statului.

Fondurile incapabililor, comunelor, așezămintelor publice sau de utilitate publică vor putea fi plasate în asemenea titluri.

Spre deosebire de societățile funciare rurale, societățile de credit agricol vor putea, în teritoriile unde există registre funciare (cărți funduare), să constituie ipotecă, astfel ca datoria să greveze numai imobilul, fără răspunderea personală a proprietarului.

Aceasta este instituțiunea juridică așa numită *datoria imobiliară*, cunoscută în dreptul civil german sub numele de *Grundschuld* (C. civ. german art. 1191, 1198).

În adevăr, se știe că în principiu, creditorul ipotecar are 2 drepturi:

1. Creanța sa personală, care grevează întregul patrimoniu al debitorului și care se transmite în mod pasiv numai succesorilor universali ai debitorului;

2. Creanța sa ipotecară care îi conferă o acțiune reală, putând urmări imobilul în orice mână s'ar găsi.

În sistemul datoriei imobiliare (*Grundschuld, dette fonciere*) creanța personală nu există; creditorului nu-i rămâne dreptul real al ipotecii (Planio, vol. II 2, ed. 1923, No. 2697).

Datoria imobiliară poate fi oricând transformată, cu consimțământul părților, în datorie ipotecară de drept comun.

În afară de acțiuni, scrisuri func. rurale și obligațiuni, societățile de credit agricol vor mai putea emite înscrisuri ipotecare prin instanța la care se înscrie (intabulează) ipoteca, fie cu ocazia înscrierii, fie după înscriere, și bineînțeles cu consimțământul proprietarului imobilului.

Inscrisurile ipotecare, se vor alătura la actul de ipotecă și vor circula împreună cu dânsul, fiind fixate prin șnur cu sigiliul de ceară al instanței.

Instanța va putea elibera, cu consimțământul împrumutatului, și mai multe scrisuri ipotecare, dacă societatea va diviza creanța.

Aceste înscrisuri ipotecare vor circula printr'o simplă declarație de transmitere făcută de cedent, arătându-se și numele dobânditorului, iar societății de credit agricol i se va remite o înștiințare.

În cazul când scrisul ipotecar ar fi eliberat asupra unei datorii imobiliare (*Grundschuld, dette fonciere*) el va fi la purtător și se va transmite prin simpla tradițiune.

În afară de circulația lesnicioasă, scrisurile ipotecare mai au și următorul avantaj: la eliberarea lor se face mențiune despre ele în registrul de in-

scripțiuni pe marginea actului de ipotecă; din momentul acestei mențiuni, creanța ipotecară este consolidată în sensul că împotriva dobânditorilor de bună credință ai scrisului ipotecar, nu se va putea intenta nici o acțiune de către terții, cari ar contesta dreptul de proprietate al împrumutatului, sau de către împrumutat, care ar contesta valabilitatea actului de ipotecă.

În cazurile de neplată la scadență, dobânditorul scrisului ipotecar va soma mai întâi societatea de credit agricol, care a emis scrisul, și după 20 de zile dela somație va constata neplata printr'un act de protest încheiat prin corpul de portărei, fără ca acest act de protest să aibe acelaș efect ca în materie de cambii, în cece privește acțiunea, ce semnatarii exercită unii contra altora.

În sfârșit, legea mai cuprinde o serie de dispozițiuni de detaliu asupra plăților parțiale, asupra modului de radiere a inscripțiuni, atunci când deținătorul scrisului ipotecar este necunoscut, și asupra drepturilor societăților de credit agricol de a reprezenta pe deținătorii de asemenea titluri și de a lua măsuri conservatorii în numele lor.

Litigiile ce s'ar ivi între Stat și între societățile funciare rurale sau de credit agricol, se vor judeca de arbitri, în mod facultativ pentru societăți și în mod obligator pentru Stat.

Tot de arbitri, și în mod obligator, se vor judeca contestațiunile ce se vor ivi între societățile funciare rurale și între societari, cu privire la interpretarea și aplicarea actului constitutiv, statutelor sau contractelor de împrumut.

Procedura acestor comisiuni de arbitrii este desvoltată pe larg în art. 58 — 66 din lege.

Toate celelalte litigii ce ar naște din aplicarea legii, și care nu sunt specificate în excepțiunile de mai sus, se vor judeca, bine înțeles, după dreptul comun.

Legea cuprinde și o lungă serie de dispozițiuni procedurale, menite a asigura o realizare grabnică în justiție, a drepturilor societăților funciare rurale și de credit agricol.

Astfel acțiunile mobiliare de orice natură se vor intenta totdeauna la sediul societăților, chiar când ele sunt reclamante.

Termene de grație nu se pot acorda.

Pentru vânzarea silită a imobilelor s'a instituit o procedură sumară și extrem de grabnică, comandamentele și luarea situației din dreptul comun, fiind suprimate.

Aceasta ne face să ne întrebăm dacă aceste 2 formalități greoaie și adeseaori inutile, impuse de procedura civilă, mai au vreun rost chiar și în dreptul comun odată ce legea de față nu ezită a le suprima.

În caz de vânzarea obiectelor gajate, vânzarea se va putea face nu numai prin portărei, dar și de receptorul local, prin urmare cu formele legii de urmăriri, după autorizația dată de instanța competentă.

Contestațiile la aceste executări ale gajurilor, nu vor fi primite din partea debitorului, decât însoțite de consemnarea sumei pentru care se face urmărirea, iar dreptul de apel împotriva lor este suprimat.

Când s'au gajat valori mobiliare, adică efecte, executarea se face prin Sindicul Bursei, după cererea societății și fără nici o intervenție judecătorească.

Spre deosebire de societățile de credit funciar rural, societățile de credit agricol, pe baza cambiilor ajunse la scadență, vor putea cere instanței competente după valoarea cambiei, ca debitorul să fie somat prin portărei să achite creanța în 3 zile la casieria societății.

Debitorul cambiar, somat, va putea face contestație în termen de 3 zile, iar hotărârea se va da numai cu recurs, dreptul de apel fiind și aci suprimat.

Dacă însă nu s'a făcut contestație în termen, cambia va avea efectul unei sentințe definitive, iată deci cambia ajunsă și în dreptul nostru titlu executor.

Credem că este vorba aci numai de cambiile emise direct la ordinul societăților de credit agricol, nu și de acelea transmise lor prin gir.

Intemeiem această părere pe următoarele două argumente:

1. Mai întâi societățile de credit agricol sunt oprite prin lege a face operațiuni de bancă, prin urmare ele nu pot sconta cambii;

2. În al doilea rând, cambiile emise la ordinul acestor societăți, fiind impuse unei proceduri de excepție, desigur că legiuitorul a înțeles să nu supue aceleași proceduri și pe acei ce se obligă în mod cambial față de alți creditori, ale căror cambii numai prin efectul circulațiunii ajung în patrimoniul societăților de credit agricol.

În sfârșit trebuie să mai remarcăm că și această lege, ca toată nenumărata mulțime de legi speciale ce s'au promulgat după război, este plină de expresia neconținut repetată: *de urgență și cu precădere*.

Toate acțiunile prevăzute de lege se vor judeca de urgență și cu precădere; toate contestațiunile de care vorbește legea se vor judeca de urgență și cu precădere; nu există aproape nici o cale procedurală prevăzută de această lege, fără această injoncțiune adresată instanțelor judecătorești, de urgență și cu precădere.

Dar pe când legile speciale, care ordonă urgența

și precăderea, sporese neconținut, numărul instanțelor judecătorești rămân aproape staționare și ele devin din ce în ce mai aglomerate, așa încât cuvintele de urgență și cu precădere au ajuns o expresie aproape ridicolă, de a cărei ineficacitate ne mirăm cum legiuitorul nu a ajuns încă să-și dea seama.

Ba s'a găsit chiar un legiuitor mai energic, care cuprins de o accelerare mai grozavă, a înserat într-o astfel de lege specială, dispoziția rămasă remarcabilă: cu precădere asupra celor cu precădere.

Această expresiune se poate citi în art. 30 a legii din 1923 pentru lichidarea bunurilor supușilor inamici.

Mai adăugăm în sfârșit, că în dorința sa de a proteja toate aceste societăți și operațiunile lor, legiuitorul scutește de orice taxe de timbru și de orice impozit, toate actele de constituire, acțiunile, actele de împrumut cu ipotecă sau gaj, scrisurile ipotecare, obligațiunile, recipisele, registrele, cererile în justiție, actele de executare și în sfârșit orice fel de acte și înscrisuri emanând dela ele.

Și totuși, din motive politice și de economie politică, care ies din cadrul acestui studiu pur juridic, aceste societăți nici până azi nu s'au putut înființa, și legea pare a fi rămas un simplu deziderat al legiuitorului.

HUGO FRIEDMAN
Advocat

RECENZII

QUATRE CONFERANCES SUR LA ROUMANIE, avec une préface de Mr. N. Titulesco, Edition de la Revue Mondiale, Paris, 1950.

Legăturile intelectuale din zi în zi mai active între Franța și România, încep să-și dea roadele, nu numai în România prin prelegerile și conferințele ce se țin de către savanții francezi în centrele noastre universitare, dar și în Franța, unde s'a inaugurat un ciclu de conferințe, ținute de d-nii Jèze, De la Morandière, Sergent și Capitant, cu scopul de a trata și face cunoscut în Franța anumite probleme românești.

Aceste conferințe au fost publicate de *Association générale des étudiants roumains en France*, însoțite de o prefață a d-lui N. Titulescu, care face o scurtă expunere asupra activității Asociațiunii dela 1847 până azi, care a știut să continue „o afectuoasă și rodnică colaborare între studenții români din Franța și profesorii lor francezi“.

D. Gaston Jèze face un documentat studiu asupra reformei monetare în România, expunând dificultățile acestei operațiuni, la care a colaborat toate partidele și avantajele ce le va avea stabilizarea leului asupra restabilirii victiei noastre financiare și economice.

D. Julliot de la Morandière studiază influența căsătoriei asupra naționalității femeiei în România în lumina dispozițiilor legii din 23 Febr. 1923, cari constituiesc un vădit progres față de vechile dispozițiuni ale codului civil român, care guverna această materie înainte de războiu.

D. Dr. Emil Sergent face o minunată schițare în relațiunile franco-române; arată marele rol jucat de doctorul Carol Da-

vila, francez de origină, care a întemeiat facultatea de medicină din București, precum și convenția încheiată la 1860, care a dat un mare impuls relațiilor medicale, prin o sumă de tineri medici, cari s'au perfecționat la școlile franceze.

D-l Henri Capitant, într-o interesantă cauzerie arată relațiunile juridice dintre Franța și România, și expune activitatea celor două instituțiuni: *Institutul de drept administrativ și Societatea de legislațiune comparată*.

Și d. Capitant încheie: „Relațiunile juridice între ambele țări sunt active și fecunde. Nu trebuie numai să le menținem, dar și să le intensificăm încă. Și singurul mijloc este de a face cât mai strânse raporturile între juriștii români și juriștii francezi. Facultățile de drept din Franța sunt mândre de a primi un mare număr de studenți, care în majoritatea lor sunt socotiți printre cei mai buni și o spun fără lingușire. Ar fi bine ca și câți-va studenți francezi să studieze la Facultățile române chestiunile juridice, politice și economice...“.

Propunerea d-lui Capitant este sugestivă și cum a spus-o d. Titulescu în prefață, numai prin: „à la jeunesse, par la jeunesse, pour la jeunesse“ se pot cimentă solide relațiuni între State.

E. C. DECUSARĂ.

DREPTUL DE MOȘTENIRE AL SOȚULUI SUPRA VIEȚUITOR ÎN LEGISLAȚIUNEA COMPARATĂ, de N. G. Vrăbiescu, Doctor în drept avocat *).

Printre lacunele cele mai importante pe care le prezintă legislațiunea noastră civilă, desigur că modul cum succesiunea soțului supraviețuitor este rezolvată, se poate așeza în primele rânduri.

Noul cod civil la redactarea căruia lucrează încă Consiliul Legislativ, va avea să înlocuiască prin urmare dispozițiunile referitoare la această succesiune, înlocuind concepțiunea anacronică a exclusiunii totale a soțului supraviețuitor când vine în concurs cu rudele cele mai apropiate.

Dacă înlocuirea sistemului actual este cerută de o necontestată necesitate, sistemul care va avea să ia locul poate fi însă supus controverselor.

Din acest punct de vedere, lucrarea d-lui N. G. Vrăbiescu, este bine venită cu atât mai mult cu cât autorul s'a ocupat într'un mod comparativ de toate sistemele principale care funcționează azi în cele mai noi legislații.

Autorul după ce se ocupă în primul rând de dreptul roman fără al cărui studiu înțelegerea exactă a sistemelor moderne ar putea fi întunecată cercetează sistemul francez, german și elvețian.

Sistemele care după părerea autorului pot fi socotite originale este sistemul francez ce consacră un drept în uzufruct așezat numai asupra unei fracțiuni din succesiunea soțului supraviețuitor și sistemul german care acordă supraviețuitorului o fracțiune în plină proprietate. Aceste drepturi sunt în ambele legislațiuni reciproce, ele luând naștere în prezența moștenitorilor apropiați, căci în lipsa lor soțul supraviețuitor are în ambele legislațiuni o vocațiune succesorală integrală.

Legislațiunea elvețiană s'a inspirat și dintr-o legislațiune și dintr'alta ceea ce îi dă o simțitoare superioritate.

În ceea ce privește codul nostru civil el nu acordă nici un drept succesoral soțului supraviețuitor în prezența descendenților. Excepția introdusă sub influența dreptului roman și a vechilor noastre legiuri care acordau numai văduvei sărace oarecare drepturi în uzufruct este o excepțiune ce nu figurează în nici o legislațiune modernă. Ea nu corespunde nici principiilor de drept care vor ca orice suc-

*) Depozit la *Curierul Judiciar*. — Prețul 150 lei.

cesiune să fie reciprocă nici idei de egalitate civilă între femei și bărbat care predomină în toate legislațiunile contemporane.

Prin urmare ideea conducătoare care trebuie să stăpânească această materie este aceea a succesiunii reciproce chiar în prezența descendenților.

În ceea ce privește natura dreptului ce i se cuvine supraviețuitorului autorul crede că el trebuie să fie un drept în plină proprietate asupra unei fracțiuni din succesiune. Pe această cale se rezolvă o problemă de echitate, întrucât există o prezumțiune că averea ce formează succesiunea este rezultatul unei colaborări, cât și o problemă de ordin moral, căci numai astfel orice asperități între moștenitori și soțul supraviețuitor ar dispărea, asperități datorite faptului desmembrării proprietății în uzufruct și plină proprietate cu toate consecințele de drept ce comportă.

Autorul crede că în ceea ce privește quotitatea dreptului, această quotitate trebuie să varieze atât cu numărul cât și cu calitatea moștenitorilor, fiind mai mică în prezența descendenților și mai mare în prezența moștenitorilor mai îndepărtați, precum și în raport cu durata căsătoriei. Pentru a evita căsătoriile făcute în scopul unic al moștenirii, dreptul de succesiune nu trebuie acordat, după părerea autorului decât după un timp determinat dela contractarea căsătoriei, cum de altminteri prevedeau și vechile noastre legiuri, iar dacă noul legiuitor nu ar admite integral acest punct de vedere, cel puțin quotitatea dreptului succesoral să varieze în raport cu durata căsătoriei.

CONSTANT IONESCU

Avocat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE SEC. I

Audiența de la 24 Iunie 1929

Președinția d-lui OSCAR N. NICOLESCU, Prim-preș

M. Gruzman cu Iancu Pasculescu

Decizia No. 1600*)

Vânzări imobiliare. Acțiune cu privire la imobil. Intentată anterior vânzării. Dreptul cumpărătorului de a interveni în instanță. Când și în ce condițiuni hotărârea dată față de vânzător este opozabilă cumpărătorului?

Prescripție achisitivă. Just titlu și bună credință. Are loc numai în cazul transmisiunilor a „non domino”.

Cumpărătorul unui bun imobiliar, nefiind de cât un succesori cu titlu particular al autorului său, nu este reprezentat în principiu de acesta de cât pentru actele anterioare vânzării, calitatea lor juridică confundându-se până la acea dată: după efectuarea vânzării și transmisiunii proprietății, cumpărătorul dobândește un drept personal și are un interes propriu pentru conservarea imobilului și ca atare, într'un proces deja pendinte cu privire la acel imobil, cumpărătorul trebuie neapărat citat, pentru ca sentința să fie opozabilă, — iar vânzătorul pierzându-și calitatea de proprietar al bunului în litigiu, devine un terțiu și nu ar mai putea figura în proces de cât pentru garantarea drepturilor cumpărătorului și numai în interesul lui, însă pentru aceasta el trebuie să fie citat în cauză în calitate de garant.

În speță, nu numai că recurentul nu a cerut să fie citat în calitate de garant, dar nici nu putea formula o asemenea cerere, de oarece afacerea fiind în apel.

*) Dată după divergență.

dânsul nu putea fi citat în această calitate pentru prima oară în instanța de apel.

2. Prescripțiunea pe baza justului titlu și a bunei credințe presupune o transmisiune a non domino, iar nu o transmisiune făcută de advăratul proprietar, întrucât prescripția de 10 ani are de obiect tocmai acoperirea viciului rezultat din lipsa dreptului de proprietate în persoana vânzătorului, ceea ce nu este cazul când transmisiunea este făcută de la adevăratul proprietar, căci atunci posesiunea ce se exercită este o posesiune de proprietar, iar nu o posesiune pentru a dobândi prescripțiunea și nu există interes de a se acoperi prin prescripție un viciu ce nu rezultă din lipsa dreptului de proprietate.

Curtea deliberând,

Asupra recursului de față;

Având în vedere sentința atacată cu recurs din care rezultă, că, Petrache Mărgărit a introdus în contra lui Nicolae C. Iorga acțiune în revendicarea unui teren făcând parte din imobilul vecin aparținând acestuia; că, Nicolae Iorga a introdus și dânsul o cerere reconvențională în revendicarea unei porțiuni de teren situată între proprietățile lor vecine.

Că Trib. Covurlui s. II-a prin sentința No. 108 din 914, a respins ca nefondată acțiunea lui Petrache Mărgărit și a admis în parte cererea reconvențională; că însă această sentință a fost casată de Inalta Curte prin decizia No. 343 din 1915, pricina fiind trimisă spre o nouă judecată la Trib. Brăila.

Că, în interval Petrache Mărgărit încetând din viață, iar imobilul său fiind scos în vânzare la licitație publică, pentru eșirea din indiviziune a moștenitorilor săi, a fost adjudecat asupra intimatului de astăzi Iancu Păsculescu, care a continuat înaintea Tribunalului Brăila acțiunea intentată contra lui N. Iorga, care și el după casarea sentinței Trib. Covurlui, între timp a vândut în 1920 imobilul său lui Iancu și Lupu Itzicsohn, iar aceștia la rândul lor l-au vândut în 1924 recurentului de astăzi Michel Gruzman;

Având în vedere că, Trib. Brăila, ca instanță de trimitere, a admis prin sentința atacată astăzi cu recurs, acțiunea intentată de Petrache Mărgărit (și continuată de intimatul Iancu Păsculescu și a respins acțiunea reconvențională introdusă de N. G. Iorga și continuată de recurentul M. Gruzman.

Că, spre a hotărâ astfel Tribunalul constată că, locul revendicat de Petrache Mărgărit a fost cumpărat de dânsul de la Ecaterina Ghețu prin actul transcris de Trib. Covurlui la No. 561 din 1910, că, însă aceiași vânzătoare Ecaterina Ghețu a vândut, anterior, unei alte persoane, Panait Mărgărit, o porțiune de teren din care face parte și terenul revendicat de Petrache Mărgărit; că, această vânzare anterioară către Panait Mărgărit, deși verbală, a fost însă confirmată judecătorește prin sentința No. 263 din 894 dată de Trib. Covurlui în procesul dintre Panait Mărgărit și Ecaterina Ghețu, sentință care nu a fost însă transcrisă; Că Panait Mărgărit prin actul de schimb transcris la Tribunalului Covurlui sub No. 1180 din 902 a transmis lui Nicolae Iorga terenul cumpărat de dânsul verbal de la Ecaterina Ghețu;

Că, motivează Tribunalul aceasta fiind situația părților în proces urmează că, deși actul de schimb de care N. Iorga se prevală este din 1902 și transcris anterior actului de vânzare din 1910 al lui Petrache Mărgărit, el nu poate avea însă nici un efect față de Petrache Mărgărit, de oarece acesta a dobândit locul

de la proprietara Ecaterina Ghețu, care n'a figurat în zisul act de schimb, iar acest act n'a fost nici transcris pe numele ei, pentru ca astfel să fie opozabil terțiului cumpărător din 1910, Petrache Mărgărit.

Având în vedere că, în contra acestei sentințe recurentul M. Gruzman introducând recursul de față, a formulat 4 motive de casare; că, motivele II și IV au fost respinse de Inalta Curte prin decizia No. 2368 din 13 Noembrie, 1928, iar asupra motivelor I și III nefințându-se numărul de cereri legale, ele au fost supuse astăzi completului de divergență.

Văzând I-îl motiv de casare în cuprinderea următoare:

„1. Violarea art. 67 și urm. 112 și 247 și urm. a 326 și 327 proc. civ. precum și a art. 1201, 1337 și 1351 și urm. cod. civ.

„Exces de putere și călcarea formelor de procedură esențiale pentru validitatea hotărârii date.

„Din jurnalul No. 9633 din 30 Noembrie 1927 se constată că am ridicat un incident de procedură, susținând că nu este citat în instanță intimatul Nicolae Iorga.

„Tribunalul prin jurnalul No. 9695 din 1 Decembrie 1927 respinge ca nefondat incidentul pe motiv că subsemnatul M. Gruzman sunt succesori cu titlul particular al intimatului N. Iorga, că succed deci în drepturile autorului meu, că am aceeași calitate juridică în proces și deci, că introducerea lui Nicolae Iorga în instanță de opoziție, nu mai are interes de oarece el a pierdut calitatea de proprietar al bunului în litigiu.

„Greșit Tribunalul mă substituie ca intimat în apel intimatului Nicolae Iorga pentru că situația în fapt și în drept reclamă judecarea apelului în contradictor cu intimatul N. Iorga.

„În fapt se constată că Petrache Mărgărint a intentat o acțiune în revendicare a unei porțiuni de teren dela Nicolae Iorga, și că acesta la rândul lui a făcut o cerere reconvențională în revendicarea a unei porțiuni de teren de la Petrache Mărgărint, că judecătoria Ocol. II Galați prin cartea de judecată No. 807 din 913, a respins ca nefondată acțiunea în revendicare și a admis în parte cererea reconvențională cu cheltueli de judecată; că Petrache Mărgărint făcând apel, Tribunalul Covurlui s. II-a a respins ca nesusținut apelul prin sentința civilă No. 33 din 914; Că Petrache Mărgărint a făcut opoziție contra acestei sentințe, care i-a fost respinsă ca nefondată prin sentința civilă No. 108 din 1914, menținându-se cartea de judecată; că, Petrache Mărgărint a declarat recurs și că prin decizia No. 343 din 1915, a Inaltei Curți de Casație s. I-a s'a admis recursul, casându-se sentința civilă No. 108 din 914, a Tribunalului Covurlui, trimițându-se Tribunalului Brăila judecarea opoziției în apel.

„Ulterior, adică la 23 Iunie 1920, Nicolae Iorga, vinde imobilul său din Galați Str. Brăilei colț cu Str. Română către domni Iancu și Lupu Ițicsohn, prin actele de evânzare transcrise de Trib. Covurlui sub No. 2230 și 2231 din 920.

„Deci până la această dată, Nicolae Iorga a fost proprietarul porțiunii revendicate și, ca atare, singur intimat în apel. Noul dobânditor n'au fost introduși în cauză, procesul nefiind pus pe rol dela trimiterea lui de către Inalta Curte de Casație.

„La 3 Aprilie 1924, Frații Ițicsohn mi-au vândut mie imobilul, inclusiv porțiunea revendicată.

„Pe de altă parte Petrache Mărgărint fiind decedat, succesorii săi es din indiviziune pe cale judiciară și prin ordonanța de adjudecare No..... dn 925, a Trib. Covurlui d-I I. Păsculescu devine proprietarul imobilului din Galați Str. Romană No. 142 fostă proprietatea Petre Mărgărint.

„La 23 Februarie 1927 d-I I. Păsculescu redeschide opozi-

ția și cere citarea mea ca succesori al intimatului Nicolae Iorga.

„În drept, soluțiunea Tribunalului a înlăturat aplicarea textelor citate în motivul de recurs. N. Iorga calificat intimat în opoziția Petrache Mărgărint trebuia să rămâie în proces pentru că îndeplinea condițiile unui intimat și a-nume:

„a) a fost parte în proces până la 23 Februarie 1927. Acțiunea intentată împotriva lui N. Iorga este respinsă în folosul său de către judecătoria Galați.

„Apelul se face împotriva lui ca intimat, hotărârea în apel se pronunță față cu el, opoziția în apel se face contra lui ca intimat și sentința în această opoziție se dă tot față de el. Iar în recurs la Inalta Curte de Casație tot N. Iorga figurează ca intimat.

„Totuși fără ca N. Iorga să fie citat pentru a lua concluziuni în instanță cu privire chiar la dreptul său de a stă în instanță, este seos din cauză și nu este exact cum spune Tribunalul Brăila că noi am cerut introducerea lui în cauză.

„Asupra obiecțiunii că N. Iorga nu mai poate fi parte în proces la data transmiterii bunului în litigiu, prin faptul că s'a operat o substituție a mea în drepturile lui N. Iorga, răspund că conform art. 1337 c. c. și 1351 c. c. el îmi datoră garanție și că lipsa sa din proces, îl îndreptățește să refuze a se recunoaște sentința, conform și cu interpretarea art. 1201 cod. civ.

„Cred că hotărârea dacă ar fi fost dată numai între I. Păsculescu și N. Iorga mi-ar fi fost opozabilă și deci citarea mea în instanță ca terț dobânditor era inutilă. Cum e dar admisibil ca o citare inutilă în persoana mea să fi putut deveni eliminatorie pentru adevăratul intimat în proces; care să fie seos din cauză?

„Transmiterea drepturilor de proprietate nu poate avea de efect să substituie pe terțul dobânditor intimatului adevărat într'un proces deschis. Singura chestiune în discuțiune ar fi dacă o atare sentință mi-ar fi fost opozabilă, nechemat în instanță.

„În caz afirmativ chemarea mea era inutilă; în caz când nu mi-ar fi fost opozabilă soluția juridică era că menținând pe adevăratul intimat în instanță să fiu și eu chemat pentru a-mi face opozabilă hotărârea ce nu putea fi dată decât față de adevăratul intimat.

„2) Hotărârea nu poate să fie pronunțată numai față de mine pentru că N. Iorga este parte în dispozitivul cărței de judecată și în dispozitivele celorlalte hotărâri menționate și pentru că d-sa avea interesul ca hotărârea primei instanțe și aceia dată în apel de Tribunalul Covurlui să fie menținute pentru următoarea considerațiune:

„Pentru a face să se hotărască că era proprietar al porțiunii transmise mie și revendicată de P. Mărgărint, a împiedeca evicțiunea mea din această porțiune și ca să se elibereze în acelaș timp și obligațiunea de garanție de care e ținut în calitate de vânzător.

„În acest chip s'a luat hotărâre împotriva lui N. Iorga pentru că i s'a respins drepturile câștigate și s'a stabilit, fără el, că nu era proprietar și punându-mă pe mine în imposibilitate să fiu apărât de autorii mei pentru că aceștia nu au fost citați în instanță și pentru că o cerere de chemare în garanția lor în instanța de apel nu era admisibilă.

„În acest mod s'a suprimat în apel după casare dreptul de apărare al intimatului N. Iorga din propria autoritate a d-lui I. Păsculescu și i s'a luat al doilea grad de jurisdicție fără vre-o renunțare din partea sa.

Având în vedere că, în urma casării sentinței Trib. Covurlui și a vânzărilor survenite între, timp, intimatul Iancu Păsculescu cumpărătorul imobilului ce a aparținut lui Petrache Mărgărint cerând la Tribuna-

lul Brăila redeschiderea procesului, a cerut să fie citat ca intimat numai recurentul de astăzi M. Gruzman. ultimul deținător prin cumpărare al imobilului fost al lui N. Iorga;

Că, în ședința de la 1 Decembrie 1927 recurentul cerând însă să fie reținut în cauză și citat și Nicolae Iorga, Tribunalul prin jurnalul dela acea dată, a respins cererea lui pe considerațiunea că, dânsul este succesorul cu titlu particular al lui N. G. Iorga și procesul fiind în curs de judecată la data achiziționării imobilului, recurentul nu poate avea alte drepturi decât autorul său, care l'a reprezentat și deci având și unul și altul aceiași calitate juridică, introducerea în instanță a lui N. Iorga, care nu mai este proprietar al bunului, este fără interes.

Că prin prezentul motiv de casare se critică soluțiunea dată de Tribunal în această privință.

Considerând că cumpărătorul unui bun imobiliar, nefiind decât un succesor cu titlu particular al autorului său, nu este reprezentat în principiu de aceasta decât pentru actele anterioare vânzării calitatea lor juridică confundându-se până la acea dată; că, după efectuarea vânzării și transmisiunea proprietății, cumpărătorul dobândește un drept personal și are un interes propriu pentru conservarea imobilului și ca atare, într'un proces deja pendinte cu privire la acel imobil, cumpărătorul trebuie neapărat citat pentru ca sentința să fie opozabilă; iar vânzătorul perzându-și calitatea de proprietar al bunului în litigiu, devine un terțiu, și nu ar mai putea figura în proces decât pentru garantarea drepturilor cumpărătorului și numai în interesul lui; că însă pentru aceasta el ar trebui să fie citat în cauză în calitate de garant;

Că, în speță, nu numai că recurentul nu a cerut să fie citat N. Iorga în calitate de garant, dar nici nu putea formula o asemenea cerere, deoarece afacerea fiind în apel, N. Iorga nu putea fi citat în această calitate pentru prima oară în instanța de apel.

Că, astfel fiind bine Tribunalul a respins cererea de a fi menținut în cauză vânzătorul N. Iorga; că dar motivul de casare devenind nefondat, urmează a se respinge;

Asupra motivului III de casare astfel formulat:

„3) Violarea art. 1895, 1860, 1897 și 645 cod. civ. și greșita aplicare a art. 723 proc. civ. Omisiune esențială.

„Am invocat înaintea Tribunalului prescripția achizitivă sub următoarele două aspecte:

„a) că sentința No. 348 din 12 Noembrie 1894 a Trib. Co-vurlui s. I-a și prin care s'a recunoscut autorului meu meu P. Mărgărint, dreptul de proprietate asupra fășiei de pământ în discuție constituind un just titlu, întrucât ea constată un transfer de proprietate și având prin autorii mei și mine o posesie continuă de mai mult de 10 ani, am dobândit, această fășie de pământ prin prescripție achizitivă.

„b) Că dacă, spre a putea opune această prescripție, trebuie ca, dreptul de proprietate să devie de la un „non dominus“, nu de la un proprietar comun, în care caz întâietatea de transcriptie, dă drept la preferință, între achiziționari, am în speță nu de la același proprietar, ci de la Mărgărint, care era un „non dominus“, iar nu de la Ecaterina Ghețu.

„Pentru amândouă situațiile am susținut că între transcriptie nu există conflict, — ci am afirmat înaintea Tribunalului, că dacă prioritatea de transcriptie, între 2 achizitori de la același proprietar, acordă cumpărătorului, cu act înainte transcris, dreptul de proprietate, această situație e ad-

misibilă atâta vreme cât cel ce n'are actul transcris nu poate invoca prescripția.

„Ori în speță în momentul în care se introduce acțiunea de către Petre Mărgărint, autorul meu Panait Mărgărint stăpâne de la 1894 porțiunea în litigiu eu aveam prin autorii mei, 17 ani de posesie neturburată.

„Ei deveniseră dar, buni proprietari pe baza justului titlu: „Sentința din 1894“ și a timpului de peste 10 ani de posesiune.

„Conflictul între transcriere și prescripție e dar numai aparent.

„Transcripția dă proprietatea, cât prescripția n'a făcut ca un bun să iasă definitiv din patrimoniul proprietarului în favoarea altei persoane.

„Tribunalul trecând peste această prescripție, ce o dobândiseră autorii mei, a violat sus zisele texte din codul civil și procedura civilă, înlăturând instituția prescripției, prin susținerea tezei, că în lipsă de transcriptie, achizitorul de bună credință cu just titlu și posesie de 10 ani, nu poate opune acest mod de dobândire a proprietății, dacă titlul nu s'a transcris.

„Legea cere un just titlu, nu cere un titlu transcris și aceasta pentru că el constituie baza bunei credințe a posesorului.

„Terțul dobânditor este prevenit suficient prin faptul posesiunii.

„Transcripția este făcută pentru a tranșa conflictul între ayante-cause înstrăinătorului și nu proteje pe cel neglijent care se lasă deposedat un timp mai lung.

„Singura chestiune este dacă titlul este just și dacă prin joncțiune avem posesiunea necesară pentru a prescrie ceia ce nu s'a contestat.

„Tribunalul săvârșește omisiune esențială întrucât nu ține seamă de apărarea mea că eu deținând dela Mărgărint, iar aceasta fiind un „non dominus“ față de autoarea reclaman-tului, eu dețin de la non dominus iar nu de la autoarea sa, astfel că dacă Tribunalul ar fi admis această chestiune, fără îndoială că soluțiunea procesului era alta“.

Considerând că prescripțiunea pe baza justului titlu și a bunei credințe, presupune o transmisiune a non domino, iar nu o transmisiune făcută de adevăratul proprietar, întrucât prescripția de 10 ani are de obiect tocmai acoperirea viciului rezultat din lipsa dreptului de proprietate, în persoana vânzătorului ceia ce nu este cazul când transmisiunea este făcută dela adevăratul proprietar, căci atunci posesiunea ce se exercită este o posesiune de proprietar iar nu o posesiune pentru a dobândi prescripțiunea și nu există interes de a se acoperi prin prescripție un viciu ce nu rezultă din lipsa dreptului de proprietate.

Considerând că în speță sentința din 1894 invocată de recurent nu a făcut decât să consfințească, pe această cale, vânzarea verbală dintre Elena Ghețu și Panait Mărgărint; că ea este un act translativ de proprietate și întrucât emană dela același autor comun Elena Ghețu conflictul între părțile litigante nu poate fi rezolvat pe temeiul uzucapiunii invocate, ci pe temeiul principiilor dela transcriptie, care regulează normele în cazul unor transmisiuni de drepturi reale dela același proprietar;

Că dar fiind constant că actul de vânzare cumpărare din 1910 dintre Ecaterina Ghețu și Petruche Mărgărint a fost transcris pe când sentința No. 263/94 intervenită între Ecaterina Ghețu și Panait Mărgărint nu a fost transcrisă, deși anterioară, Tribunalul cu o bună aplicațiune la speță a principiilor legii, a admis acțiunea intimatului, astfel că și acest motiv de casare este nefondat;

Că dar motivele în divergență fiind neofndate, iar celelalte motive fiind deja respinse, este locul a se respinge recursul în întregime cu cheltueli de judecată apreciate la 4000 lei.

Pentru aceste motive Curtea respinge motivele în divergență cum și recursul.

NOTA. — Normele de drept enunțate și aplicate în decizia mai sus reprodusă cu privire la autoritatea lucrului judecat sunt generalminte admise în doctrină și consfințite în jurisprudență, astfel încât comentarea lor într'o notă ar avea aparența unei discuțiuni lipsite de oricē utilitate practică. Cu toate acestea, dacă credem necesar să examinăm cestiunile rezolvate de instanța supremă, o facem fiindcă pe de o parte ni se pare că modul de formulare al principiului care circumscrie sfera autorității lucrului judecat, lasă de dorit din punctul de vedere al preciziei juridice și pe de alta, fiindcă aplicarea normelor de drept la complexul de fapte astfel cum rezultă din constatările instanței de fond, este susceptibilă de discuțiune.

Din primul punct de vedere, Inalta Curte, stabilește că cumpărătorul unui bun imobiliar fiind un succesor cu titlu particular al vânzătorului, nu este reprezentat de acesta decât pentru actele anterioare vânzării prin care s'ar fi modificat condițiunea juridică a bunului vândut. Că, după efectuarea vânzării și transmisiunea proprietății, cumpărătorul dobândește un drept propriu, iar vânzătorul devine din acel moment un terțiu și n'ar mai avea calitate să reprezinte pe cumpărător într'un proces pendinte cu privire la acel imobil. Formulată în acești termeni, principiul nu exprimă în mod exact situațiunea juridică.

În adevăr achizitorul cu titlu particular al unui imobil trebuie să respecte nu numai hotărârile date față de autorul său, anterior titlului său de achizițiune și prin care s'ar fi recunoscut existența unor drepturi reale în favoarea unui terțiu asupra imobilului transmis. Mai mult decât atât, chiar hotărârile date posterior îi sunt opozabile dacă ele au fost date într'un moment în care titlul de achizițiune al succesorului cu titlu particular nu devenise opozabil celor de al treilea. Astfel, în ipoteza examinată de Inalta Curte, hotărârea care a recunoscut unui terțiu față de vânzător, calitatea de proprietar al imobilului vândut, este opozabilă cumpărătorului, chiar dacă acea hotărâre a intervenit posterior actului de vânzare. Dacă în acel moment vânzarea nu era încă transcrisă, căci numai prin efectul transcripțiunii, cumpărătorul dobândește această calitate *erga omnes* și încetează de a fi reprezentat prin vânzătorul său, devenind terțiu (1).

* * *

Soluțiunea mai sus arătată cu privire la sfera de aplicațiune a autorității lucrului judecat în raporturile dintre autor și succesorul său cu titlu particular, se admite în deobște atunci când instanța de judecată era definitiv terminată prin o hotărâre înainte ca achizițiunea bunului litigios să se fi realizat și să fi devenit opozabilă terților.

Cestiunea însă se complică și devine controversată cel puțin în doctrină, în cazul când, după cum rezultă în speță din constatările instanței de fond, achizițiunea imobiliară are loc *pendente lite*, în cursul instanței.

Hotărârea, dată în această ipoteză, față de vânzător, posterior vânzării transcrise este ea opozabilă cumpărătorului care n'a fost introdus în cauză?

Unii din autori din cei mai importanți ca *Aubry et Rau* (2), *Colmet de Santerre* (3), *Marcadé* (4), *Huc* (5), etc., întemeindu-se pe deoparte pe texte din *Digeste* și pe autoritatea lui *Pothier* ca argumente de ordin istoric și de tradiție, iar pe de alta pe caracterul declarativ și retroactiv al hotărârilor judiciare și pe ideia contractului judiciar, ca argumente de ordin juridic, susțin că o hotărâre care admite o acțiune în revendicare contra vânzătorului unui imobil de pildă, este opozabilă dobânditorului imobilului în cazul când actul de vânzare n'a fost încheiat și transcris decât după introducerea acțiunii.

Jurisprudența franceză, după oarecare oscilațiuni s'a fixat în sensul că hotărârea dată față de vânzător nu este opozabilă cumpărătorului și această părere a fost adoptată de *Larombière*, art. 1351, no. 105 și 106; *Garsonnet*, t. III, ediția 2-a, pagina 551, nota 8; *Lacoste*, *Chose jugée*, no. 488 și urm., etc.

Ceea ce militează cu deosebire în favoarea acestei soluțiuni este considerațiunea de drept și de echitate că din momentul vânzării, vânzătorul nemai având nici un drept asupra lucrului vândut, nu mai are interes și calitate de a continua să figureze într'o instanță care nu-l mai privește și să compromită astfel prin neglijență sau rea credință un drept ce nu-i mai aparține.

Și la noi au fost variațiuni în jurisprudență, astfel în sensul primei păreri este o decizie a Curței de apel din București, secția III-a, no. 127 din 1882 publicată în *Dreptul* no. 4 din 1882, pe când Curtea de Casație s'a pronunțat în sens contrar prin o decizie dată în Secțiuni-Unite no. 2 din 1883 publicată în *Buletinul Casației*, pagina 612 și de atunci această jurisprudență a fost menținută.

Nu se poate obiecta că părerea consfințită de jurisprudență, ar prezenta inconvenientul că reclamantul într'o revendicare spre pildă, ar trebui să se ție în curent cu înstrăinările eventuale făcute de pârât cu pri-

1) În acest sens *Aubry et Rau* 5-e ediție t. 12 § 769, p. 407 și 408; *Garsonnet et Cézard Bru*, t. III, 2-a ediție, p. 551, § 1128, nota 8; *Laurent*, t. 20, No. 98; *Lacoste*, *Chose jugée*, No. 485.

2) T. 12, § 769, pagina 407.

3) T. IV, No. 328 bis, 17 și 19.

4) § 1351, No. 11.

5) T. 8, No. 314.

vire la imobilul în litigiu, pentru a introduce pe terții dobânditori de drepturi reale în cauză și a li se face astfel hotărârea opozabilă. Îndeplinirea acestei formalități nu prezintă vre-o dificultate, fiind dat principiul publicității în registre la cari sunt supuse înstrăinările imobiliare și constituțiile de drepturi reale, de unde urmează că reclamantul consultând registrele va putea cunoaște condițiunea juridică a imobilului.

* * *

În ce privește prescripțiunea decenală bazată pe just titlu și bună credință, este exact în regulă generală principiul enunțat de Inalta Curte că prescripțiunea presupune o transmisiune a non domino, având tocmai destinațiunea de a acoperi viciul rezultat din lipsa dreptului de proprietate în persoana vânzătorului.

În speță situațiunea se prezintă sub aspectul unui conflict între părți litigante care invoacă drepturi identice dobândite dela acelaș autor comun cu deosebire, că una din ele se întemeiază pe un act translativ de proprietate și transcris, pe când cealaltă își sprijină pretențiunile tot pe un act translativ de proprietate care deși anterior însă nefiind transcris nu poate conferi prin el însuși un drept, din cauza principiului priorității de transcripție care este la baza regimului nostru de publicitate imobiliară, ci ar putea servi cel mult ca just titlu care, complectat cu posesiunea de la 10 la 20 ani, să ducă la dobândirea proprietății prin prescripție.

Cestiunea care se pune era tocmai de a se ști dacă într'un conflict de drepturi reale emanând de la un autor comun și supuse la formalitatea transcrierii, soluțiunea litigiului urmează să aibă loc numai pe temeiul principiului priorității de transcripție sau dacă conflictul trebuie rezolvat dându-se precădere prescripțiunii în cazul când una din părțile litigante, deși nu și-a transcris titlul de achizițiune, este de bună credință și are posesiunea imobilului litigios în condițiunile stabilite de lege pentru a putea invoca prescripția?

Inalta Curte, prin decizia de mai sus, consfințește prima soluțiune și în consecință nu admite că lipsa de transcripție ar putea fi suplinită prin prescripția decenală. În motivarea sumară dată acestei soluțiuni, Inalta Curte se mărginește să argumenteze că prescripția decenală presupune o transmisiune a *non domino* și că atunci când actele translative de proprietate invocate de părțile litigante în sprijinul pretențiunilor lor, emană de la acelaș autor, conflictul nu poate fi rezolvat pe temeiul uzucapiunii invocate ci pe temeiul principiilor de la transcripție. Această părere, deși admisă de marea majoritate a autorilor (6), ni se pare foarte discutabilă și considerați-

nile pe care se întemeiază Inalta Curte, n'au, credem noi un caracter decisiv.

Dacă este adevărat că în regulă generală prescripția achizitivă decenală presupune o transmisiune a non domino, de aci nu urmează că sfera de aplicațiune a prescripțiunii trebuie restrânsă în mod exclusiv numai la această ipoteză.

În starea actuală a legislațiunii civile, prescripțiunea achizitivă are un rol complex fiindcă nu servește numai ca prezumție legală de dobândirea regulată a proprietății dar și ca mijloc de dobândire și de consolidare a proprietății în mâinile posesorului, a cărui posesiune s'a prelungit un timp determinat în condițiunile legii.

Conform art. 1846 cod. civ., orice prescripțiune achizitivă este întemeiată pe faptul posesiunii și legea nu distinge după cum strămutarea posesiunii a avut loc a domino sau a non domino.

În dreptul roman, uzucapiunea constituia un mijloc de a dobândi proprietatea prin posesiunea prelungită, nu numai în cazul când cel ce înstreinase imobilul nu era proprietar, dar și atunci când fiind proprietar, înstrăinarea n'a putut opera prin ea însăși transmisiunea de proprietate din cauză că procedul întrebunțat nu era cel prescris de lege (7). Deși acest al doilea caz de uzucapiune care este o consecință a formalismului roman, nu mai subzistă azi, nu-i mai puțin adevărat că nu există nici un motiv de ordin rațional sau juridic care să excludă posibilitatea ca prescripțiunea achizitivă să funcționeze și în cazul când imobilul fiind dobândit de la proprietar, totuși achizitorul n'a putut deveni proprietar prin efectul transmisiunii.

În adevăr dacă noțiunea prescripțiunii este în genere asociată cu ideia unei dobândiri a non domino, aceasta se datorește faptului că în marea majoritate a cazurilor, cel ce dobândește un bun de la proprietarul lucrului, n'are nevoie să recurgă la prescripție pentru a deveni proprietar.

Ideia inutilității principiale a prescripțiunii în această din urmă ipoteză, se găsește foarte bine exprimată în articolul 1917 din Codul Calimach: „acel ce prin titlul drept câștigă de la cel adevărat proprietar a lucrului acestuia, se face proprietariu a lucrului și nu are trebuință de usucapie”.

Dacă numai considerațiunea inutilității explică și justifică neaplicarea prescripțiunii în ipoteza unei achizițiuni a domino, urmează că în cazurile când dobânditorul n'a putut deveni proprietarul lucrului prin efectul actului translativ de proprietate, trebuie să i se recunoască posibilitatea de a dobândi proprietatea lucrului prin prescripție.

În ce privește motivul invocat de autorii a căror părere o combatem și reprodus în decizia Inaltei Curți, cum că în speță nu este vorba de un conflict între

6) *Demolombe*, t. 24 pagina 463; *Bufnoir*, Propriété et contrat, pag. 331; *Aubry et Rau*, 5-e ediție, t. II, § 209, pagina 473 text și nota 107; *Baudry-Lacantinerie et Tissier*, De la Prescription, No. 676, etc.

7) *Girard*, Manuel de Droit romain, pag. 299, ediția 5-e.

proprietarul revendicant și posesorul care a dobândit a non domino, singurul caz în care conflictul ar putea fi rezolvat pe temeiul uzucapiunii, ci ne aflăm în fața unui litigiu născut între părți care invoacă drepturi reale emanând de la acelaș autor și deci conflictul trebuie rezolvat pe temeiul priorității de transcriere, — acest motiv nu ni se pare convingător.

În adevăr premiza subînțeleasă care servește ca punct de plecare al raționamentului mai sus enunțat, este că trebuie stabilită o separațiune absolută între sfera de aplicațiune a transcripțiunii și cea a prescripțiunii. Cu alte cuvinte că aceste două instituțiuni juridice se exclud una pe alta. Or această concepțiune, o credem greșită.

În starea actuală a legislațiunii noastre civile, transcripțiunea neavând decât un caracter declarativ, rolul prescripțiunii achizitive în consolidarea dreptului de proprietate imobiliară are o importanță capitală.

Prescripțiunea constituie în dreptul nostru, o instituțiune necesară destinată să asigure stabilitatea drepturilor prevăzute și reglementate de codul civil.

Nu numai considerațiunile de interes social care sunt la baza prescripțiunii, justifică aplicațiunea ei atunci când condițiunile legii sunt îndeplinite, dar soluțiunea contrarie admisă de Inalta Curte, duce la consecințe care păcătuiesc din punctul de vedere logic.

În adevăr dacă se recunoaște că cel ce a dobândit a non domino are posibilitatea să devină proprietar pe temeiul prescripțiunii decenale, cu atât mai mult cuvânt ar trebui admisă posibilitatea pentru posesorul care a contractat cu adevăratul proprietar, să poată invoca prescripțiunea achizitivă pentru dobândirea dreptului de proprietate; pe de altă parte autori care nu admit că în conflictul dintre doi dobânditori ai aceluiaș imobil de la acelaș proprietar, cel ce n'a transcris titlul său să poată invoca prescripțiunea decenală contra aceluia care a îndeplinit această formalitate, admit cu toate aceste că în aceeași ipoteză acel dobânditor poate să se prevaleze de prescripțiunea achizitivă de 30 ani.

Or nu vedem care ar fi motivul rațional și juridic care ar putea să justifice această diferențiere întrucât în ambele cazuri proprietatea este dobândită prin efectul posesiunii prelungite, iar netranscrierea actului translativ de proprietate nu-l face să piarză caracterul de just titlu, întrucât legea nu subordonează existența justului titlu la îndeplinirea acestei formalități.

ALEX. CERBAN

CURTEA DE APEL DIN CONSTANȚA

Audiența din 4 Decembrie 1929

Președintele D-lui AL. ANASTASIU, Președinte

Ministerul Instrucțiunii cu Paul Iacobini și a.

Deciziune Civilă No. 161

Apel. Depunerea lui la tribunal sau la Curtea de apel. Trebuie adresat numai la Curtea de apel respectivă. Art. 34 l. a. jud.

Potrivit art. 34 l. a. jud. petiția de apel, deși poate fi depusă, fie la tribunal, fie la Curtea de apel, însă ea trebuie adresată numai Curții de apel respective, nu altei Curți de apel.

Curtea în majoritate,

Asupra apelului făcut de Ministerul Instrucțiunii și Administrația Cassei Școalelor din București, în contra sentinței cu No. 209 din 1929 a Tribunalului Tulcea.

Având în vedere incidentul ridicat de intimată;

Având în vedere că după dispozițiunile art. 326 procedura civilă, apelul se face prin petiție îndreptată către Curte, iar după dispozițiunile — art. 34 — din legea de accelerare cererea de apel se va depune la registratura Tribunalului care a pronunțat sentința sau direct la Curtea de apel respectivă și în cazul când se depune la tribunal, președintele îl va trimite de îndată cu dosarul președintelui Curții de apel.

Considerând că scopul și preocuparea legiuitorului când a edictat această dispozițiune a fost de a face o înlesnire părților de a nu se mai transporta la reședința Curții, însă prin aceasta nu a înțeles ea petiția de apel să fie adresată altei Curți de apel în speță Curtea de apel Galați, deoarece art. 34 din legea de accelerare prevede să fie adresat la Curtea de apel respectivă.

Că, prin urmare apelul fiind adresat Curții de apel Galați, apelul e rău îndreptat și urmează să fie respins.

Văzând și cererea de cheltueli de judecată și art. 140 și 146 procedura civilă.

Pentru aceste motive, Curtea, admite incidentul și respinge ea neregulat făcut apelul etc.

(ss) Al. Anastasiu, Const. Nacian, Gr. Teodorescu, C. Ru-

O p i n i u n e

Sunt de părere a se respinge incidentul ridicat de intimat și de a se considera apelul făcut de Ministerul Instrucțiunii Publice ca valabil și regulat introdus pentru următoarele considerațiuni.

Având în vedere că se constată din lucrările aflate la dosar că în contra sentinței No. 209 din 1929 a Tribunalului Tulcea, Ministerul Instrucțiunii publice a declarat apel prin cererea depusă la Grefa Tribunalului a cărei sentință este atacată, cerere ce a adresat-o Curții de apel respective, însă în loc de a se scrie Constanța, s'a scris din eroare Galați, în jaslul cererii de apel.

Că se susține de către reprezentantul Ministerului că nu se poate anula apelul din această cauză, fiind vorba de o simplă eroare făcută de scriitorul care a copiat petiția de apel.

Că intimatul voeste să se prevaleze de această eroare pentru a obține anularea apelului făcut la Curte, susținând că apelul făcut în speță în asemenea condițiuni ar fi nul.

Având în vedere că pentru a se soluționează incidentul ridicat este nevoie a se examina și vedea care a fost intențiunea părții când a făcut actul, ceea ce este admis în mod constant în doctrină și jurisprudență, de câte ori este vorba de exercitarea unei căi de atac, pe care partea în mod eronat a intitulat-o chiar cu o altă denumire decât aceea adevărată și pe care a voit să o facă în realitate, cum ar fi de exemplu atunci când a zis că face recurs în loc să spună că face apel, sau viceversa.

Că, examinând în speță petiția prin care partea a declarat apel la Curte, se constată că acea petiție de apel a adresat-o Curții de apel și numai printr-o eroare a scriitorului actului s'a scris în josul petiției orașul Galați în loc de Constanța, precum era firesc și normal, iar această cerere de apel adresată Curții de apel a depus-o la Tribunalul Tulcea, după cum prevede legea, și tribunalul a înaintat-o acestei Curți de apel spre judecare.

Considerând că cererea unei părți nu poate fi interpretată în sensul că partea a voit să facă un act inadmisibil, pe câtă vreme legea îi dădea dreptul să facă un act valabil.

Că din moment ce este invederat că intențiunea părții nemulțumite pe judecata primei instanțe a fost de a se adresa această cerere de apel Curții apelative din Constanța, în a cărei circumscripție se găsește Tribunalul Tulcea, nu se poate răpi însuși dreptul părții de a se judeca la a doua instanță, considerând-o ca fiind decăzută din acest drept, numai pentru împrejurarea că dintr-o eroare făcută de scriitorul actului s'a întrebuițat un cuvânt greșit, scriindu-se din nebagare de seamă Galați în loc de Constanța în josul petiției de apel adresată Curții apelative respective și depusă la Tribunal, conform legii.

Că, de aceea, suntem de părere a se considera prezentul apel ca fiind făcut în mod valabil și în consecință a se respinge incidentul ridicat de intimat prin avocatul său.

(ss) Remus C. Benișache.

TRIBUNALUL TREI SCAUNE

Președinția AL. ȘTEFĂNESCU. Prim-Președinte

Audiența dela 14 Decembrie 1929

Sentiința civilă No. C. 631

Legea accelerării judecăților. Încheeri premergătoare. Dacă art. 181 din pr. civ. ungară a fost abrogat prin art. 74 din legea de accelerarea judecăților din 11 Iulie 1929? Art. 181 pr. civ. ungară art. 20 din legea accelerării judecăților din 11 Iulie 1929.

Deși potrivit art. 181 proc. civ. ungurască încheierile premergătoare procesului, deci și încheierile prin care se statuiază cu privire la o excepție, sunt atacate separat, totuși actualmente aceste încheieri urmează să se atace odată cu fondul.

Imprejurarea că prin art. 73 din legea de procedură accelerată din 11 Iulie 1929 s'a abrogat art. 20 din legea accelerării din 1925, fiindcă s'a abrogat întreaga lege, articol care dispune atacarea odată cu fondul a ori cărui fel de încheeri, nu impune concluzia că dispozițiile art. 181 din legea ungurească au reinviat, ci în starea legală arătată, ne găsim în fața unei inadvertențe a legiuitorului din 1929, inadvertență care potrivit spiritului legii din 11 Iulie 1929 urmează să se înlăture consacrandu-se și mai departe principiul art. 20 din legea accelerată din 1925.

O soluție contrară contravine scopului legiuitorului de a accelera judecățile.

M o t i v e :

Având în vedere că reprezentantul pârâtului a cerut instanței să dispună trimiterea dosarului Curții de Apel Brașov pentru ca să se rezolve astfel apelul făcut contra sentinței tribunalului prin care i s'a admis excepțiunea de litispendență, fără să se procedeze însă la stingerea procesului astfel cum dispune art. 182 pr. civ. ard.

Că, în combatere, atât oral cât și în scris, reprezentantul reclamantei — Primăria orașului Sft. Gheorghe — a susținut că nu se pot admite concluziunile pârâtului din două motive; primo, de oarece potrivit procedurii accelerate sunt scoase din vigoare dispozițiunile procedurii ardeleni cari se referă la atacarea sentințelor, prin care se rezolvă excepțiunile prohibitive, independent, de fondul procesului; secundo, de oarece dacă s'ar dispune stingerea procedurii în tot cursul procesului, fie atâta timp cât dosarul e pendinte înaintea tribunalului, fie în timpul cât dosarul ar fi înaintea Curței de Apel — s'ar vedea pus într-o situațiune inadmisibilă, aceia de a nu se putea prevala de un drept recunoscut oricui — de a-și exercita dreptul la acțiune în justiție.

Că, acestea fiind susținerile contradictorii ale părților din proces ceea ce urmează a se rezolvi e cesțiunea dacă sentințele prin care se soluționează excepțiunile prohibitive (art. 180 pr. civ. m.) sunt atacabile separat, sau odată cu fondul procesului.

Considerând că, potrivit art. 181 pr. civ. m. excepțiunile prevăzute de art. precedent se desbat imediat și deosebit de fondul procesului; iar în conformitate cu dispozițiunile art. 182 pr. civ. m. în cazul admiterii excepțiunilor prohibitive se va proceda la stingerea procesului.

Că, pârâtul a făcut apel tocmai pe motivul că, admițându-i-se excepțiunea de litispendență nu s'a dispus totuși stingerea procesului așa cum dispune art. 182 pr. civ.

Că, știut este că rațiunea creațiunii acestei dispozițiuni legislative referitoare la excepțiunea litispendenței a fost aceea de a se împiedica contrarietatea de hotărâri judecătorești.

Că, ipoteza vizată de legiuitor prin art. 182 nu este alta decât aceea, când două instanțe de jurisdicțiune, deopotrivă de competente, sunt sesizate de două acțiuni pornite între aceleași părți litigante, cu acelaș obiect și aceeaș cauză juridică și când ridicându-se înaintea uneia dintre ele excepțiunea litispendenței — pentru a se evita contrarietatea de hotărâri, — admițându-se această excepțiune, se va dispune și stingerea procesului.

Hotărându-se astfel și stingerea procesului rămâne ca cealaltă instanță de judecată sesizată să soluționeze singură litigiul ivit între părți, înlăturându-se în acest chip pericolul ce s'ar naște din contrarietatea hotărârilor judecătorești.

Că, în speță, partea reclamantă a sesizat concomitent două instanțe de judecată de grad deosebit și anume a intentat o acțiune în daune înaintea judecătorei potrivit normelor procedurale de drept comun și totodată a pornit aceeaș acțiune în daune la acest tribunal, conform dispozițiunilor art. 509 din legea pentru organizarea administrațiunii locale publicată în Monitorul Oficial No. 170 din 3 August 1929.

Că, ridicându-se excepțiunea prohibitivă de litispendență înaintea acestei instanțe s'a admis, fără să se dispună însă stingerea procesului, de oarece conform art. 509 din legea sus indicată, singura instanță competente să soluționeze litigiul de față nu era decât acest tribunal; în ipoteza când tribunalul ar fi dispus stingerea procesului, în urma admiterii excepțiunii de litispendență, i s'ar fi creiat părții reclamante situațiunea paradoxală de a nu-și putea exercita dreptul de acțiune în justiție.

În adevăr, acțiunea introdusă înaintea judecătorei locale urmă să fie respinsă ca rău introdusă, de oarece potrivit dispozițiunilor art. 509 din legea pentru organizarea administrațiunii locale „acțiunile de despăgubire trebuiesc intentate înaintea tribunalului“, iar în cazul când tribunalul, singura instanță competente, ar fi dispus stingerea procesului, partea reclamantă ar fi fost lipsită de dreptul de a-și valorifica pretențiunile sale în petiție, creindu-se astfel o decădere dintr'un drept neprevăzută de nici un text de lege.

Că, incidentul ridicat de reprezentantul pârâtului de a se suspenda cursul judecăței fondului procesului și a se dispune trimiterea dosarului Curței de Apel Brașov pentru soluționarea apelului făcut contra sentinței acestui tribunal, a trebuit să se respingă de oarece dacă s'ar fi admis s'ar fi tergiversat judecarea pricinii.

Că, tot în vederea scopului de a se înlătura străgănirile judecăților prin tot felul de apelări înainte de judecata fondului s'au creiat dispozițiunile art. 323 din condica de procedură civilă a V. R.; că, plecându-se dela principiul că o justiție lentă echivalează adese ori cu o adevărată denegare de dreptate, legiuitorul procedurii accelerate din 1925 a unificat dispozițiunile art. 323 din pr. civ. V. R. extinzându-le prin art. 20 pe întreg teritoriul țării — prevăzându-se prin acest text de lege că „în contra celor hotărâte de judecată

în ședința preliminară nu există altă cale de atac decât apelul odată cu fondul.

Că, este incontestabil că art. 20 procedura accelerată din 1925 abrogase art. 181 din pr. civ. ord.; că, deasemenea este incontestabil că prin art. 73 din noua lege pentru accelerarea judecăților s'a abrogat în totalitate, legea pentru accelerarea judecăților din 1925 și, deci, implicit și art. 20 care prevedea că în contra încheerilor premergătoare nu-i admisibil apelul decât odată cu fondul procesului.

Că, astfel stând lucrurile, s'ar părea la prima vedere că legiuitorul legii nouă de procedură accelerată a manifestat expres intențiunea de a menține în vigoare dispozițiunile art. 181 pr. civ. ard.

Că, în deobște este cunoscut că adevărata intenție a ambilor legiuitori a procedurilor accelerate a fost aceea de a înlocui o procedură lentă și complicată prin alta rapidă și facilă, înlăturându-se astfel posibilitățile și abilitățile părților de a prelungi litigiul în mod nejustificat. Că, așa e, o dovedește însăși titulatura ambelor proceduri menite să înlesnească mersul judecăților. Singura deosebire, de principii, între cele două proceduri accelerate nu e decât aceea că cea nouă a diminuat numărul decăderilor din drepturi și al nulităților.

Că, prin urmare, împrejurarea că dispozițiunile art. 20 din proc. accelerării din 1925, nu au fost concretizate prin nici un text din legea cea nouă a accelerării judecăților, nu trebuie să facă să se creadă că au fost abrogate; nu e decât o simplă inadvertență a legiuitorului, căci dacă ar fi astfel, s'ar contrazice flagrant rațiunea însăși a legii elaborată tocmai în vederea realizării accelerării judecăților.

Că, acest fel de a vedea se sprijină pe aceea că în legea accelerării din 1925 prin art. 20 s'a prevăzut dispoziția că orice încheere, preparatorie sau interlocutorie se atacă odată cu fondul, curmând astfel tocmai sistemul procedural unguresc care trenează enorm litigiul. Iar împrejurarea că acest text de lege nu s'a reproduș în legea din 1929 nu duce la concluzia că legiuitorul prin ultima lege ar fi înțeles să revînie dispozițiile ungare de procedură care se caracterizează tocmai prin temporizarea soluționării. Spiritul și economia legii din 1929 care au fost aceleași cu cele ale legii din 1925 opresc acest lucru.

Că, deci, date fiind rațiunea și spiritul legii pentru înlesnirea și accelerarea judecăților, credem a ști că dispozițiunile art. 181 pr. civ. ard. au fost și sunt, virtualmente, abrogate.

Având în vedere că, pe lângă acestea, tribunalul admitând excepțiunea prohibitivă de litispendență a dat pur și simplu o hotărâre incidentă, care neprejudicând fondul procesului nu e susceptibilă de apel decât odată cu fondul litigiului. În adevăr, prin admiterea excepțiunii de litispendență prin nimic nu s'a întrevăzut eventual soluția procesului. Dacă litispendența ar fi prejudecat fondul, hotărârea ar fi rămas definitivă asupra acestui punct, și apelul făcut contra acesteia, independent de fond, ar fi fost admisibil.

Considerând că în virtutea efectului devolutiv al apelului, acesta repune în discuție toate incidentele și excepțiunile de procedură soluționate prin încheerile anterioare, fără ca să mai fie util să se apeleze separat hotărârile incidente date de prima instanță în rezolvirea excepțiilor.

Că, pentru toate aceste motive, redactate de d-l supleant Dobre Vasilescu, a trebuit să se înlătore ca neîntemeiate concluziunile reprezentantului pârâtului și să se dispună, prin consecință, amânarea dezbaterii, în fond, a procesului pentru ziua de 4 Martie 1930.

Procesul a trebuit amânat din motivul că la dezbateria din 10 Dec. 1929 repr. pârâtului a pus concluzii numai pentru suspendarea pricinii, iar nu în fond.

A susținut anume că numai după rezolvirea incidentului său, să i se dea cuvântul în fond.

Pentru a nu se violă principiul apărării, pricina a trebuit să fie amânată.

Data și pronunțată în ședința publică azi 14 Decembrie 1929.

(ss) Al. Ștefănescu, Prim-Președinte; D. Vasilescu.

NOTA. — *Chestiunea de fapt a procesului.* Primăria orașului Sft. Gheorghe a acționat în justiție pe secretarul său T. C. pentru o sumă de bani, sumă care reprezintă oarecare pagube ce a suferit reclamanta din cauza modului cu totul în neconformitate cu legea în care secretarul s'a comportat în exercițiul funcțiunii sale într'o împrejurare oarecare (eliberarea unui certificat). Reclamanta primărie a intentat acțiunea la două instanțe în același timp: la Tribunal și la judecătoria mixtă Sf. Gheorghe.

La un termen în cursul procesului pârâtul funcționar a invocat înaintea Tribunalului litispendența. S'a admis, și s'a reținut dosarul de Tribunal pentru judecarea în fond a procesului, fiind sesizată mai întâi această instanță.

Acțiunea s'a intentat pe baza art. 509 din legea administrației locale publicată în Monitorul Oficial No. 170 din 3 August 1929.

În ziua de 14 Decembrie 1929 s'a obiectat de pârât că deoarece prin încheerea (sentința) prin care s'a admis litispendența, nu s'a stins procesul, cum prevede textul art. 182 din procedura civ. ungurească, făcându-se apel la Curte în contra, acestui mod de soluționare, Tribunalul nu mai poate soluționa iondului, inamne ce a se soluționa apelul contra încheerii de admitere litispendenței fără stingerea procesului, ci ceea ce are de făcut Tribunalul este să trimită Curței dosarul, pentru judecarea apelului.

Tribunalul, după amânarea pronunțării necesară pentru deliberare, a respins acest fel de a vedea al pârâtului. Și pentru ca în instanța de la 14 Decembrie discuțiunile s'au purtat numai asupra acestei chestiuni fără a se pune concluziuni în fondul cauzei, cu privire adică la respingerea sau admiterea acțiunii introductive de instanță, Tribunalul a fixat un nou termen pentru fond.

Că prin urmare chestiunea de principiu care s'a pus spre soluționare Tribunalului a fost aceea de a se ști dacă sub actualul imperiu de dispozițiuni legale (legea de proced. civilă ungurească și legea de proced. civilă accelerată din 11 Iulie 1929), în Ardeal, după modificarea legii, de procedură civ. accelerată din 1925, încheerile prin care se statuiază asupra diferitelor excepții, pot fi apelate separat, sau odată cu fondul.

Considerații sumare asupra excepțiilor. Codul de proced. civ. ungurească tratează expres materia excepțiilor în art. 147 și 180 până la 183 inclusiv. Mai sunt și alte texte din lege care au atingere cu materia excepțiilor. Dar sediul materiei sunt aceste cinci articole.

Codul de procedură civ. română tratează aceeași materie în art. 108 până la 114 inclusiv.

Noțiunea juridică de excepțiune și sub codul de procedură ungurească ca și sub cel român, trebuie înțeleasă în sensul unui mijloc procedural care împiedică soluționarea litigiului sau amână această soluționare. De aci este dedus că orice atare chestiune care are de scop fie împiedicarea, fie întârzierea rezolvării diferendului judiciar — prin urmare orice excepțiune — nu prejudică fondul, sau mai bine zis, nu atinge fondul.

Acest înțeles este cel rațional. Deoarece atunci când chestiunile care se ridică, se referă la fond, aceste ches-

liuni numai pot fi considerate „excepțiuni”, ei sunt adevărate mijloace de apărare.

Nu orice mijloc pe care îl invoacă pârâtul în fața instanței judiciare în combateră acțiunii ce i s'a intențat poate fi considerat excepțiune.

Așa chestiunea autorității lucrului judecat, sau așa cunoscutele *exceptio quod metus causa* și *exceptio doli mali*, care se invoacă atât de des în justiție, sunt căi de apărare, peremptorii, iar nu excepțiuni.

Sub imperiul codului de procedură civilă română, în ce privește nomenclatura atașată de chiar efectul excepțiunii, avem excepții declinatorii și excepții dilatorii. Se face, sub codul nostru, o clasă distinctă de excepții dilatorii. Se face, sub codul codru, o clasă distinctă de excepții din așa numitele excepții de nulitate (nulitatea acțiunii, a citațiilor, a actelor judiciare și a actelor extra judiciare).

La francezi excepțiilor declinatorii li se zice „des renvois” iar la genezezi „de exceptions declinatoires”.

Sub codul nostru avem excepții declinatorii sau strămutări și trimiteri de procese. Legiuitorul român s'a servit de ambele numiri. Excepțiile dilatorii au același nume ca la francezi.

Aci este cazul a insista asupra unei subtile distincții. Toate felurile de excepții, ca ultim efect, amână procesul, nu numai cele dilatorii. Atunci care ar fi deosebirea dintre aceste excepții, din acest punct de privire, dacă toate, în ultima consecință, duc la amânarea litigiului? Iată deosebirea: la excepția dilatorie (excepția chemărilor în garanție) singurul scop, direct și imediat, este obținerea unui termen, unei amânări. Pârâtul cere pur și simplu acordarea unui termen; în timp ce la celelalte excepții amânarea care are loc este o consecință indirectă și secundară a excepției ridicate.

Este de remarcat că sub regimul procedurii civ. române nu avem decât o singură excepție dilatorie, aceea a chemării garanților în cauză; codul de procedură civilă franceză intitulează rubrica „des exceptions dilatoires” cuprinzând mult mai multe excepții, ca de ex.: excepția beneficiului de discuțiune a fidejuratorului, excepția ce o are eredeii beneficiar pentru respectarea termenului necesar facerii inventarului succesoral și altele. Trebuie să menționăm că și sub acest codice, cel francez, este controversată chestiunea de a se ști dacă acestea sunt excepții, în sensul arătat mai sus, sau sunt apărări de drept civil, apărări în fond.

Sub imperiul codului de procedură civilă ungurească se cunoaște numai nomenclatura de prohibitive (astfel sunt menționate în traducerea acestei proceduri a d-lui Balasiu și Pap), nomenclatură care corespunde cu excepțiile declinatorii.

Aceste excepții sunt în număr de opt.

Art. 180... Excepțiuni prohibitive sunt:

1. Că valorificarea acțiunii nu aparține, de loc, căii procesului civil sau este rezervată unei proceduri speciale.

2. Că, după lege, procesul civil trebuie să fie precedat de procedura unei alte autorități;

3. Că procesul nu este de căderea instanței sau că instanța nu este competentă;

4. Că în cauză trebuie să procedeze judecătoria de arbitri;

5. Excepția de litispendență;

Că vreuna din părți nu are capacitatea de a sta în instanță sau reprezentantul său legal a fost omis sau nu este justificat;

7. Că reclamantul, potrivit legii, nu a restituit spesele procedurii precedente, stabilite conform art. 186 și 439, — și

8. Că reclamantul nu a dat cauțiune în privința spelelor de proces (art. 124-128).

Din toate aceste opt circumstanțe cărora legea le dă caracterul de excepțiuni se pot reduce, condensându-se, parte din ele. Astfel excepțiile prevăzute în textul de mai sus la punctele 1, 3, și patru, constituie excepția de incompetență, și anume incompetența *ratione materiae*.

Excepția dela punctul 7 nu este propriu zis o excepție în înțelesul dat. Punctul 7 vizează situația dezistării reclamantului cum și situația ivită prin faptul că reclamantul a pierdut din vedere un termen — a omis termenul, cum se exprimă legea — în care cazuri lucrarea Tribunalului, ca să-și producă efectele între părți, trebuie executată în prealabil dispoziția instanței cu privire la cheltuelile de judecată la care a fost obligată partea reclamantă. În sensul deci că recl. spre ex. în cazul când nu s'a prezentat în ședința preliminară — în ședința de constituire, — a procesului — nu poate să continue judecata spre a obține hotărâre judecătorească până nu achită cheltuelile la care a fost obligat către partea pârâtă. Este situația, cu oarecare deosebire reglementată, de art. 49 din legea de procedură din 11 Iunie 1929. Acestei situații i se dă caracterul de excepție.

Tot astfel este situația prevăzută de punctul 2. Nu este o excepție propriu zisă, ci este o reglementare a normelor în materie de probe vizând situația concursului între probele dreptului comun cu cele ale unei legi speciale, cum ar fi legea care reglementează — este vorba, deci de situații vizate de regimul anterior actualei stări de lucruri — chestiune disciplinară, când una din părți este susceptibilă de dispozițiunile disciplinare, în care caz legea prin acest punct, cere prealabilă procedura disciplinară, și dovedirea ei în instanța civilă; sau cum ar fi diferite litigii venite înaintea instanței civile care ar avea legătură și s'ar sprijini într'o măsură oare care pe legi speciale (ex. legea industrială din 1876) etc. în care caz este necesar, după punctul 7 al. art. 180, săvârșirea cercetărilor prevăzute de această lege și dovedirea ei în instanță, — și alte legi speciale, care ele înșile prevăd asemenea dispoziții.

Asemănările ambelor coduri de procedură cu privire la excepțiuni

Din comparația textelor cu privire la materie din ambele coduri de procedură, română și ungurească, rezultă următoarele asemănări:

a) Din ambele coduri excepțiile trebuiesc ridicate în limine litis;

b) Excepțiile cărora legea le dă caracter de ordine publică, trebuiesc ridicate, sub ambele coduri, în orice stadiu al procesului, și din oficiu de judecător, cum este excepția de incompetență sub codul nostru și cele dela punctele 1, 2, 3, 5 și 6 din codul ungurească;

c) Excepțiile de incompetență și litispendență din codul nostru, ca și excepțiile dela cele cinci puncte ale art. 180, codul ungurească, se aseamănă între ele prin scopul juridic pe care îl satisfac și pentru care au fost admise de legiuitor: servirea bunului mers al justiției prin evitarea hotărârilor contradictorii dintre aceleași părți cu privire la același obiect, prin urmare în același proces;

Deosebiriile ambelor coduri cu privire la excepțiuni

Din comparația aceluiași texte rezultă următoarele deosebiri:

a) Codul român de procedură modificat în 1900 a în-

lăturat excepția cauziunii judicatum solvi, în timp ce codul unguresc prin art. 124-128 o menționează;

b) Deși codul ungar prevede că excepțiile trebuie să se discute înainte de fondul cauzei, ceea ce înseamnă că de îndată ce s'a intrat în dezbaterile fondului și pârâțul nu a ridicat excepțiile, nu se mai poate invoca pentru că oprește legea și pentru că s'a operat — ceea ce se numește — o achiesare, pentru excepțiile de interes privat, — totuși la această regulă sub acest cod se admite o abatere, anume atunci când pârâțul face alegațiunea că neformularea lor în limine litis este datorită unor împrejurări care nu i se pot imputa. În acest caz poate să ridice excepțiile și după ce s'a intrat în examinarea procesului. Această situație codul nostru nu o prevede.

Sunt opinii care susțin că existența unor asemenea împrejurări se aplică și excepțiilor cu caracter de ordine publică.

Chestia de a se ști dacă împrejurările invocate sunt din acelea care îl puneau pe pârât în situație de a nu putea invoca excepția la vreme, este o chestie care aparține în mod suveran instanței de fond, neputând fi atacată cu recurs.

c) În codul român art. 111 bis arată, sub sancțiunea de a nu mai fi ținute în seamă, ordinea în care trebuie ridicate excepțiile; o asemenea prevedere nu există în codul ungar. Codul unguresc prevede numai îndatorirea pentru pârât a expune toate excepțiile cumulativ.

d) Sub codul nostru hotărârile (zice art. 323) date cu privire la excepțiuni se atacă odată cu fondul, sub cel unguresc, separat (181).

Succinte considerații asupra litispendenței.

Litispendența este o excepțiune dilatorie în dreptul procedural român și prohibitivă în dreptul unguresc.

În legislația română această excepție a fost introdusă la 1900. Sub ambele legiuri — română și ungară — litispendența este admisă și introdusă de legiuitor în interesul bunului mers al justiției prin evitarea pronunțării a două sau mai multe hotărâri, de două sau mai multe instanțe diferite între aceleași părți asupra aceluiași obiect, ceea ce nu numai că nu s'ar putea executa, dar ar dăuna prestigiul, și încrederea în justiție și în organele care o distribuie.

Rezultă deci că este o mare asemănare între autoritatea lucrului judecat și litispendență, ambele având aceleași elemente: identitate de obiect, identitate de cauză și identitate de persoane. Litispendența este pentru instanța de judecată ceea ce este autoritatea de lucru judecat pentru acțiune.

Litispendența, spre deosebire de lucru judecat, cere ca litigiul să fie pendent: în același timp, la două sau mai multe instanțe diferite și de același grad.

Asupra chestiunii gradului acestor instanțe, atât la francezi, cât și la noi este controversă în sensul ca într'o opinie (*Glasson*, pag. 704, *Casația română*, *Buletinul* din 1897, pag. 470, *Tocilescu*, pag. 201) se susține că spre a opera litispendența, trebuie ca instanțele să fie de același grad. În opinia contrară se susține că deoarece egalitatea de instanțe nu este cerută, de lege, a face din această egalitate un element fără de care nu este litispendență, este a adăuga la lege.

Credem că părerea primă este întemeiată. Deoarece în ipoteza că rămân definitive ambele hotărâri ale ambelor instanțe, și hotărârile se contrazic, imposibilitatea de executare este vădită, iar prestigiul autorității judecătorești suferă.

Sub imperiul procedurii civ. ungurești nu există o astfel de controversă deoarece textul precizează că există litispendență chiar dacă instanțele sunt de grad diferit (art. 147 al. prim.).

La prezumția *juris et de jure* a autorității de lucru judecat nu se pune chestiunea gradului instanței care a pronunțat hotărârea, ci numai ca această hotărâre să fi rămas definitivă.

Tot astfel controversată este chestiunea de a se ști dacă concomitența a două acțiuni între aceleași părți înaintea a două Tribunalele unul străin și altul român, dă naștere la situația litispendenței.

Când este vorba de existența a două acțiuni la două secții ale aceluiași Tribunal, sub regimul român, înainte de 1900 se pune în discuție chestiunea joncțiunii acțiunilor, chestie care azi nu se mai poate pune. Excepțiunea litispendenței se ridică numai de pârât, spre deosebire de conexitate care se poate opune atât de reclamant, cât și de pârât.

Litispendența cu privire la speță.

Starea de drept cu privire la chestiunea venită spre soluționarea Tribunalului se prezintă astfel:

În procedura civ. ungurească în art. 181 se prevede dispoziția că încheerile, textul zice, „sentință”, referitoare la excepțiile prohibitive, se vor ataca separat, nu odată cu fondul. Această procedură, zice textul, se impune cu atât mai mult atunci când partea adversă cere aceasta.

În legea accelerată din 1925 legiuitorul în scopul de a înlătura orice tergiversare a litigiilor, mai ales că în spiritul general era dorința afirmată atât de hotărât ca procesele să se soluționeze cât mai rapid, a introdus art. 20 prin care s'a dispus că orice încheere premergătoare, fie preparatorie, fie interlocutorie, se atacă odată cu fondul.

Este delă sine înțeles că pentru justiția Vechiului Regat această dispoziție nu era nici o inovație și nici o ușurare, deoarece în această parte a țării, înaintea tribunalului se aplică art. 323 din procedură, iar pentru litigiile de competența judecătoriilor se aplică art. 94 din legea organică a acestor instanțe excepționale. Ambele texte prevăd atacarea odată cu fondul a oricăror încuviințări sau măsuri luate de instanța primă, judecătoreie sau Tribunal.

Introducerea acestei dispoziții pe calea unei legi procedurale, fie și o lege parțială, cum era legea accelerată din 1925, în art. 20, era tocmai să se înlătore dispozițiile art. 181 din legea de procedură ungurească. Căci, am putea spune, sistemul prevăzut de art. 181 este, parcă, legiferarea tergiversării.

Aceasta este starea juridică până la legea din 1929. Venind legea de procedură accelerată din 1929, legiuitorul prin art. 73 a acestei legi declară abrogată întreaga lege din 1925, deci și art. 20.

Astfel prezentându-se starea textelor legale, chestiunea este: ce procedură este de urmat în Ardeal: o încheere prin care s'a admis sau s'a respins o excepție, se atacă odată cu fondul, sau separat?

Se aplică, sub regimul legii din 1929, art. unguresc, sau nu se aplică? Și în cazul că nu se aplică, cum are să procedeze partea când vrea să atace încheierea Tribunalului prin care s'a admis sau s'a respins excepția?

Mai întâi o precizare nu sunt decât două situații din care urmează să se adopte una, anume: situația art.

INFORMAȚIUNI

181, sau situația contrară acestui articol, adică aceea a art. 20, abrogat.

Situația art. 181 ungurească nu se poate adopta, acest text credem că nu se poate aplica. Și nu se poate aplica fiindcă prin abrogarea legii din 1925, prin simpla abrogare, nu poate reinvia art. 181, care și el era abrogat. O abrogare a unui text de lege înseamnă că textul abrogat, dela data abrogării exprese sau tacite, nu mai există pentru litigiile viitoare. Dacă art. 181 din 11 Iulie 1929 nu există, cum pot fi aplicate de instanțele judecătorești dispozițiile lui, dacă legea nu o spune nici expres, nici tacit? Pe ce cale legală, după care principiu legal sau de raționament reinviază textul declarat fără ființă? Față de situația acestui text, de completă inexistență la data punerii în aplicare a legii din 11 Iulie 1929, dacă legiuitorul ar fi găsit cu cale ca principiile și dispozițiile lui ar trebui să fie legiferate, dacă ar fi înțeles să-și însușească cuprinsul acestui text, nu avea decât o singură cale: aceea a inserării cuprinsului textului abrogat într'un nou text de lege. O însușire tacită, așa cum se prezintă chestiunea, nu este cu puțință.

Și atunci care este criteriul, pe ce se sprijină acest criteriu în cazul că se decide, cum s'a decis de Tribunal în încheierea ce adnotăm, aplicarea unui principiu consacrat printr'un text de lege, art. 20, dar care a fost abrogat, fiind abrogată întreaga lege din care face parte? Credem că ne găsim în fața unui caz care nu se poate soluționa decât raportându-se la spiritul și economia legii din 1929. Credem că soluționând chestiunea contrar textului art. 73 care decide abrogarea generală a legii din 1925, pe baza spiritului legii, înlăturăm și obiecția care s'ar aduce cu aparență de temei, că violăm principiul că judecătorul judecă secum dum leges iar nu de legibus.

Fără îndoială că scopul urmărit de legiuitorul din 1929 a fost identic cu acel urmărit în 1925. A fost în a se legifera de așa manieră, în cât să pună la dispoziția justițiabilului o justiție rapidă.

Admiterea și aplicarea dispozițiilor art. 181 ungurească pe lângă că nu se justifică prin nimic, dar ar contraveni flagrant scopului avut în vedere de legiuitor. Art. 181 consacră situația că o acțiune, de care sunt legate atâtea interese, stă pe loc, se plimbă dela o instanță la alta, fără ca nici una din acestea să se ocupe de ea, pentru că mai întâi sunt de rezolvat diferitele chestiuni premergătoare rezolvării procesului în fond. O situație, evident, anacronică, pe care nu a putut legiuitorul să o reinvieze fără a nu se face vinovat, cel puțin de inconsecvență. Credem că ne găsim în fața unei inadvertențe, și nimic mai mult.

Concluzia care socotim că se impune este că odată cu fondul se atacă și în Ardeal, orice încheiere.

De altfel principiul că apelul este devolutiv, principiu care este admis și de procedura ungurească, confirmă și el concluzia de mai sus.

Chestiunea, se vede, are o dublă importanță: și juridică dar și practică, cu privire la interesele justițiabililor.

În sistemul ce preconizăm părțile au economie de timp, de bani și realizează nemărginit mai repede limpezirea pretențiilor lor.

ALEX. ȘTEFANESCU

Consilier la Curtea de Apel Tg.-Mureș

„CODUL AGRAR ADNOTAT AL ROMÂNIEI“ este lucrarea, care va apare în curând în editura „CURIERUL JUDICIAR“ și este întocmită de d-l *CONST. ZOTTA*, judecător la tribunalul Râmnicul-Sărat. Acest cod format mare conținând, aproximativ un număr de 2500 jurisprudențe, ale tuturor instanțelor judecătorești din țară, în legătură cu toate legile, regulamentele, deciziunile și ordonanțele, date în materie agrară, dela 1864 până la zi, cuprinde la fiecare lege și unele articole mai importante din legi și numeroase trimiteri la doctrina existentă în această materie. Sunt menționate în acest cod și legile cu caracter agrar privind provinciile alipite după 1918, *CADRILATERUL* și *DOBROGEA-VECHE*. În acest cod mai sunt trecute și legile care au legătură cu chestiunea pământului și a muncitorilor lui și cunoașterea căror probleme este necesară tuturor celor de specialitate, de ex. modificările constituționale dela 1866, 1884, 1917, 1925, organizarea învățământului, a administrațiilor agricole, chestiuni de timbru, procedură, cooperativismul agrar, etc., toate adnotate și cu trimiteri doctrinare. Materia este așezată în cod în ordine cronologică având și o *tablă de materii alfabetică*.

Această lucrare tratând chestiunea cât mai complet, cu multă meticulozitate întocmită de autorul ei, cunoscut revistelor noastre de drept, prin colaborarea sa la mai multe din ele, va fi un real folos tuturor magistraților, avocaților și chiar tehnicienilor agricoli. În fața instanțelor judecătorești se mai înfățișează și azi spețe privind legile agrare dela 1864 și urm. Este o lucrare a cărei lipsă s'a resimțit în practica de toate zilele și umple o lacună, care făcea ca chestiunile acestea să fie puțin cunoscute de către acei interesați.

A apărut în Editura „Curierul Judiciar“ :

— CAMERA DE CONSILIU, Jurisdicția grațioasă. — Ordonanțele. — Încheierile. — Jurisdicția contencioasă în legislația vechiului regat, a teritoriilor eliberate și Dreptul comparat cu Doctrină și Jurisprudență Română și Streină și un INDICE alfabetic pentru înlesnirea cercetărilor de *Prof. P. Vasilescu* de la Facultatea de Drept din Cernăuți. *Prețul 350 lei.*

— PROCEDURA PENALĂ, după ultima doctrină și jurisprudență, având anexe: Regulamentul de Ad-ție publică pentru funcționarea Curților cu jurați, Formular de chestiunile la jurați asupra complicității, Tablou sinoptic de ședință a Curții cu jurați, Legea p. permanentizarea camerei de punere sub acuzare din București, însoțită și de un INDICE alfabetic care înlesnește cercetările, de *N. Jac Constantinescu*, Președinte la Curtea de Apel București. *Prețul 130 lei.*

— RECUZAREA, Procedura recuzării și Abținerea judecătorului. Studiu de Procedură civilă comparată, de *Dimitrie I. Cotrutz*, Jude-Președinte, Galați. *Prețul 80 lei.*

— DREPTUL ȘI PROCEDURA EXECUȚIUNII SILITE ÎN BUCOVINA de *Dr. Oreste Têrnăveanu*, Jude-Președinte, Vatra Dornei. *Prețul 140 lei.*

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosită în localitate a încasatorilor, și a binevoi să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la Administrația „Curierul Judiciar“, București, Artei 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentul datorat, partida No..